Д. Дерош

Средньовековни градови у Србији испод Гоча и Студенице

Просвета - 1950

СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ
У СРБИЈИ, ЦРНОЈ ГОРИ И У МАКЕДОНИЈИ

Ова карта даје један општи оријентациони графички преглед око 200 најглавнијих средњевековних градова са територија Србије, Црне Горе и Македоније, које је територије, углавном, обухватала и средњевековна српска држава.

Уцртане су и линије приближних историских граница у разна времена, што помаже да се добије јаснији преглед о томе који су градови и у које време били обухваћени границама српских средњевековних држава, почев од времена Немање па закључно са временом Ђурђа Бранковића.

Од ове карте, која је израђена као додатак уз књигу „Средњевековни градови у Србији, Црној Гори и у Македонији," од А. Дерока, у издању „Просвете", отштампано је 250 примерака (са алфабетским списком у прилогу, у коме је означено тачно место појединих споменика) за потребе Археолошког института Српске академије наука у Београду. Они ће послужити да се на терену проверава постојеће стање, т. ј. да се региструје који је од забележених градова већ потпуно ишчезао, а исто тако, да се у списак унесе још по неки евентуално до сада непознат и незабележен град.

СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ
У СРБИЈИ, ЦРНОЈ ГОРИ И МАКЕДОНИЈИ

А) НА ТЕРИТОРИЈИ НР СРБИЈЕ

АВАЛА (ЖРНОВ), јуж. од Београда.
АНИШТЕ, ист. од ушћа Љига у Колубару.
АТАНАС, 8 км ј/и од Пирота (код села Крупца).
БАБА („град Орловића Павла"), 10 км ист. од Параћина.
БАКИЋЕВИ ДВОРИ, на брду Венчац ист. од Крагујевца.
БАЧИНА, 4 км зап. од Варварина.
БЕЛА СТЕНА, ј/и од Ваљева.
БЕЉИН, у Мачви (код села Владимирци).
БЕОГРАДСКИ ГРАД.
БЕРКОВАЦ („замак Топлице Милана") 20 км ј/и од Ваљева.
БЛАГОТИН, 22 км с/з од Крушевца (код Опарића).
БОВАН (БОЛВАН), 9 км сев. од Алексинца.
БОЖЕВАЦ, 15 км ј/и од Пожаревца.
БОРАЧ, 10 км с/з од Кнића.
БРАНГОВИЋИ, 5 км јуж. од Ваљева.
БРАНИЧЕВО, данашњи Костолац.
БРВЕНИК („на Ибру"), 8 км сев. од Рашке.
БРВЕНИК, 25 км с/з од Приштине.
БРЕЗНИЦА, 20 км сев. од Ранковићева.
БРЕЗНИЦА, 20 км с/з од Ниша.
БРЊАЦИ, 24 км зап. од К. Митровице (неутврђен дворац).
ВЕЛИМИРОВИ ДВОРИ, 5 км. ист. од Ваљева, код села Кључа.

ВИДИН ГРАД, на врху Видојевице изнад Дрине.

ВИТОВНИЦА, 10 км ист. од Петровца на Млави.

ВИШЕГРАД, ист. од Ниша (код Сићева).

ВИШЕСАВА, 5 км сев. од Бајине Баште.

ВИШЕСЛАВ, код Д. Милановца, на Дунаву.

ВОЈСКА, код Светозарева (антички град?).

ВРМЦА, 8 км с/з од Сокобање.

ГАЛИЧ, 25 км сев. од К. Митровице.

ГЛАВШИНАЦ, 10 км. ист. од Прокупља.

ГОДУН (Врнчани) ј/и од Титовог Ужица.

ГОЛУБАН, 25 км сев. од Крагујевца.

ГОЛУБАЦ, 4 км ист. од Голупца на Дунаву.

ГОРЊАЧКА КЛИСУРА, Остаци на Вукану, Узенгији и Јежевцу.

ГРАБОВАЦ, („Јеринин град".), 3 км запад. од Трстеника.

ГРАДАЦ, 15 км ј/и од Лознице (код села Драгинца).

ГРАДАЦ, 8 км ист. од Ниша (код села Малче).

ГРАДАЦ, 15 км јуж. од Петровца.

ГРАДАЦ, 8 км с/и од Ниша (код Кнез Села).

ГРАДАШТНИЦА, јуж. од Сокобање.

ГРАДИНА, на планини Јелици, 8 км ј/з од Чачка.

ГРАДИНА, село Шареник код Ариља.

ГРАДИНА, 10 км јуж. од Титовог Ужица.

ГРАДИНА, 12 км ј/з од Титовог Ужица.

ГРАДИШТЕ, 18 км зап. од Пирота.

ГРАДИШТЕ ,зап. од Пирота (на ушћу Темштице у Нишаву).

ГРАДИШТЕ, 5 км зап. од Власин. Блата.

ГРДЕЛИЦА, 14 км ј/и од Ниша.

ДВОРСКА, 10 км сев. од Крупња.

ДВОРИШТЕ (види Берковац).

ДЕБРЦ, 17 км зап. од Обреновца на Сави (неутврђен дворац).

ДЕВОЈАЧКА СТЕНА, јуж. од Светозарева.

ДОБРА ГЛАВА, 10 км с/з од Лесковца.

ДРАГОШЕВАЦ („Јеринин град"), 12 км јуж. од Светозарева.

ДРАШКОВА КУТИНА, 12 км ј/и од Ниша.

ДРМАНОВИНА, 5 км зап. од Косјерића.

ДУБИЋИ (Доњи), 12 км сев. од Трстеника.

ДУБОВСКА КУЛА, код Јошаничке Бање.
ЂУРИМСКА СТЕНА, 10 км од Љубовије.
ЖДЕЛО, 13 км ј/и од Петровца.
ЖЕЛЕЗНАЦ, код Крушевца.
ЖЕЛЕЗНИК, 12 км сев. од Ниша (код села Миљковца).
ЖУПАЊЕВАЦ, 25 км ј/и од Крагујевца.
ЗДРАВЧИНИЦА ГОРЊА, код Пирота (села Прелесје).
ЗЕЛЕН-ГРАД, 15 км јуж. од Лесковца (код села Вучја). Град Николе Скобаљића.
ЗЛОСТУП, ј/з од Којсерића.
ИВАНОВА КУЛА, 22 км јуж. од Куршумлије.
ИЗОМ, ист. од Врања.
ЈЕЛАШЦИ, 7 км зап. од Тутина, (неутврђен дворац).
ЈЕЛЕЧ, 12 км јуж. од Новог Пазара.
ЈЕРИНИНА КУЛА, 10 км с/и од Куршумлије (код села Точани).
КАЛЕ, 18 км јуж. од Прокупља.
КАЛЕТИНАЦ, (МАЛЧЕВИЦА), 28 км ј/и од Ниша.
КАМИЦОР, 10 км ист. од Ранковићева.
КАОНА, код Кучева.
КАЧАН (КАЧЕР), 15 км ј/и од Свилајнца (антички град?)
КЛАДОВО (турски град).
КЛЕК (КЛИК), 15 км с/з од Нове Вароши.
КЉУЧ, 10 км ист. од Ваљева (види „Велимирови двори“).
КОВИН („ЈЕРИНИН ГРАД“), 7 км сев. од Пријепоља.
КОВИЉАЧА, град више бање.
КОЗАЉ, 14 км с/з од Књажевца.
КОЗЈАК, 2 км сев. од Рагачице.
КОЗНИК, 8 км зап. од Александровца.
КОЊУША, на Цер планини.
КОПРИЈАН ,јуж. од Ниша (види „Курвинград“).
КОРЕБОВАЦ, 12 км с/и од Врања.
КОРМАН, 8 км зап. од Алексинца.
КОСТАЈНИК, 8 км с/з од Крупња.
КРУШЕВАЦ кула „цара Лазара“).

КРЧМАРЕ, 15 км ј/и од Ваљева.
КУКЉАН — „Земљани град", 10 км с/з од Крушевца.

КУЛА КРАЉЕВИЋА МАРКА, 16 км ј/з од Лесковца (село Мирошевац).

КУЛА ОРЛОВИЋА ПАВЛА, 4 км ј/и од Рудника (село Красојевци).

КУЛИНА, 15 км ј/з од Алексинца.
КУЛИЧ, 8 км с/и од Смедерева (антички градић).

КУРВИНГРАД, 11 км. јуж. од Ниша, вероватно стари Копријан.

КУЧАЈНА, више рудника Кучајна.
ЛАТИНСКИ ГРАД ,сев. од Ртња (село Јабланица).

ЛАТИНСКИ ГРАД, 15 км ј/и од Ниша (село Доња Студена — Чукљеник).

ЛЕШЈЕ, 10 км ист. од Параћина (кула).
ЛИПОВАЦ, 10 км ист. од Алексинца.

МАГЛИЧ, 16 км ј/з од Ранковићева.
МАЛЕТИНА, 15 км ист. од Крушевца.
МАРИНА КУЛА, 2 км ист. од Куршумлије.
МАРКОВО КАЛЕ, 4 км сев. од Врања.
МЕРОШИНСКО ГРАДИШТЕ, 12 км с/и од Прокупља.

МИЛЕШЕВАЦ (ХИСАРЏИК), 7 км ист. од Пријепоља.

МИЛОШЕВА КУЛА, 18 км јуж. од Д. Милановца.

МИЉКОВАЦ, 22 км ј/и од Ниша.
МИШЕВИЋИ, 15 км зап. од Светозарева.

НЕКУДИМ, 5 км јуж. од Смед. Паланке (неутврђен дворац).

НЕСТОР СВ., 15 км с/з од Алексинца.
НОВАКОВАЦ, 18 км зап. од Књажевца.
ОБОЋЕ, кула код Јошаничке Бање.
ОСТАТОВИЦА, 15 км с/и од Власотинаца.
ОСТРВИЦА, 4 км с/з од Рудника.

ПАВЛОВО БРАНИШТЕ, 10 км ист. од Лесковца (више села Слатине).

ПАКЛЕШТИЦА, 12 км с/и од Пирота.
ПАРАМУН, 6 км с/з од Косјерића.
ПЕТРУС, 11 км с/и од Параћина.

ПЕТРЦ („Петрина стена"), 10 км ј/и од Крупња.

ПЛОЧА, јуж. од Чачка (на Јелици).

ПИРОТСКИ ГРАД.

ПОТОЧАЦ („Момчилов град"), 20 км јуж. од Светозарева.

ПРЕВЕШТ, 15 км сев. од Трстеника.

ПРОКУПЉЕ („Град Св. Прокопија" — „Хисар").

РАВАНИЦА, 11 км с/и од Ћуприје (утврђен манастир).

РАВНА СТЕНА, 10 км ј/и од Титовог Ужица.

РАВНИ, 8 км од Књажевца.

РАДОШЕВАЦ, 12 км ј/з од Пирота.

РАМ, 25 км с/и од Пожаревца.

РАС, код данашњег Новог Пазара (стара престоница у XII и XIII веку).

РГАЈЕ, 16 км ј/з од Прокупља.

РЕСАВА, 25 км ј/и од Свилајнца (утврђен манастир).

РОМАНОВ ГРАД, 28 км с/и од Врање (село Д. Романовце).

РОМАН СВ., 15 км ист. од Крушевца.

РСАВЦИ, 15 км ист. од Пирота.

РУДНИК, 13 км сев. од Г. Милановца.

СВРЉИГ, 15 км ј/з од Књажевца.

СЛАТИНА, ј/и од Крагујевца.

СЛОВАЦ, 18 км с/и од Ваљева.

СМЕДЕРЕВСКИ ГРАД.

СОКОЛАЦ (Соколник, Соколница), 3 км ист. од Сокобање.

СОКО, 12 км ј/и од Крупња.

СОЛОТУША (Солотник), 10 км јуж. од Бајине Баште.

СРЕБРНИЦА, на Руднику.

СТАЛАЋ, на саставу Јуж. и Зап. Мораве.

СТРАЖА (ГРАДАЦ), 5 км ист. од Д. Милановца.

СТРАЖА, 6 км зап. од Качаника.

СУБЈЕЛ, 5 км ист. од Косјерића.

СУГУБИНА, 15 км зап. од Светозарева.

СУТЕСКА, код Светозарева (село Грабовци).

ТЕМАЦ, сев. од Пирота.

ТОЛИСАВАЦ, 5 км ј/и од Крупња.

ТРАЈАНОВ ГРАД, на Церу.

ТРЕСКА, код Рудника.
ТРЕШЊИЦА (Доња), 12 км ист. од Љубовије.
УЖИЧКИ ГРАД, западно од Титовог Ужица.
ХЕРЧЕГЕ, јуж. од Ивањице.
ЧЕСТИН, 15 км ј/з од Крагујевца.
ШАБАЧКИ ГРАД.

Б) СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ У ВОЈВОДИНИ

БАЧ, 20 км ист. од Вуковара.
БЕЧЕЈ, (стари град).
БЕРКАСОВО („ДЕСПОТОВАЦ").
ВРДНИК, 15 км јуж. од Новог Сада.
ВРШАЧКА КУЛА. више Вршца.
ЗЕМУНСКИ ГРАД.
ИЛОК, 40 км зап. од Новог Сада.
КУПИНИК („КУПИНИЈ"), код данашњег Купинова, 13 км с/з од Обреновца.
МОРОВИЋ, на Босуту код Ушћа Дрине.
ПЕТРОВАРАДИН, (президан).
СЛАНКАМЕН, (стари град).
ТИТЕЛ, (стари град).
ХАРАМ (мађарски УЈ-ПАЛАНКА, турски ЈЕНИ ХАРАМ), 10 км ј/з од Беле Цркве.
ШАРЕНГРАД, 25 км ј/и од Вуковара.

В) СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

БОРАЧ, 25 км зап. од Приштине.
ВИШЕГРАД, 3 км. ист. од Призрена.
ВРХЛАБ, сев. од Приштине у изворном делу Лаба (код села Беласице).
ВУЧИТРН (кула).
ГРАДИНА, 16 км зап. од Штимље (код села Ладровић).
ДРВЕНГРАД, 5 км ист. од Призрена, у клисури Бистрице (ишчезао).
ЗВЕЧАН, изнад К. Митровице.
КАЧАНИК, јуж. од Качаника (турски град).
КНИНАЦ („Јерење"), 28 км ист. од Перћи.
КЛОПОТНИК, 11 км зап. од К. Митровице.
НЕРОДИМЉА, 5 км зап. од Урошевца (не утврђен дворац).

НОВО БРДО, 20 км ист. од Приштине.

ПАУНИ, код Урошевца (село Лугово и Жегово) — неутврђен дворац.

ПЕТРЧ, 10 км ј/з од Урошевца.

ПРИЗРЕНСКИ ГРАД.

ПРИЛЕПАЦ, код Новог Брда (ишчезао).

ПРИЗРЕНАЦ, код Новог Брда (ишчезао).

РИБНИК, 7 км с/з од Призрена (неутврђен дворац) ишчезао.

СВРЧИН, сев. од Урошевца (код села Свршина или код села Сарајишта?) — неутврђен дворац) ишчезао.

ЋУТЕТ, 5 км ист. од К. Митровице.

Г) СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ НА ТЕРИТОРИЈИ НР МАКЕДОНИЈЕ

БУЧИН, 20 км ј/з од Прилепа.

ВЕЛЕС (стари град више вароши).

ДЕВИНА КУЛА, код Јужног Брода.

ЖЕЛЕЗНЕЦ, 18 км ј/з од Крушева (село Железник).

ЗРЗЕ, 20 км с/з од Прилепа.

КОЖЉЕ, 25 км ј/и од Скопља.

ЛЕШАК, 10 км сев. од Тетова.

МАРКОВ ГРАД, сев. од Прилепа.

МАРКОВ ГРАД, на Трески више манастира Св. Андреје.

ОХРИДСКИ ГРАД.

ПРОСЕК, ист. изнад Демиркапије.

РАВЕНСКО КАЛЕ, 5 км зап. од Гостивара.

СКОПЉАНСКИ ГРАД.

СОБИРСКО КАЛЕ, 10 км ист. од Тетова.

ТАОР, 18 км ј/и од Скопља.

ХИСАР, 2 км зап. од Тетова.

ЧЕМРЕН, на Црној Реци, код Зовића (?).

ЧАЈЛЕ, 3 км ист. од Гостивара.

ШТИПСКИ ГРАД, (Хисар, Маркови кули), изнад Штипа.

Д) СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ НА ТЕРИТОРИЈИ НР ЦРНЕ ГОРЕ

БАР, на копну, 5 км од данашњег пристаништа.

БИХОР, 10 км сев. од Берана.

БРСКОВО, 6 км ист. од Мојковца.

БУДВА (у Сред. веку „Стари-град").

ЖАБЉАК, на ушћу Мораче у Скадарско Језеро.

КЛОБУК, између Никшића и Требиња.

КОМ, на острвцу у Скадарском Језеру.

КОТОРСКИ ГРАД (у Боци).

МЕДУН, 10 км ист. од Титограда.

НИКШИЋ (турски град).

ПИРЛИТОР, на Тари, 25 км ј. од Плевља.

РАТЕЦ, 5 км зап. од Бара (утврђен манастир).

РИБНИЦА, град на ушћу Рибнице у Морачу, код Титограда.

СВАЧ (ШАС), 11 км ист. од Улциња.

СПУЖ, 10 км с/з од Титограда.

УЛЦИЊ, (стари град).

ХЕРЦЕГ-НОВИ, у Боци.

ЧЕВО (Кчево), ист. од Котора.

ШЋЕПАН-ГРАД (Соко), на саставу Пиве и Таре.

СРЕДЊЕВЕКОВНИ ГРАДОВИ
У СРБИЈИ, ЦРНОЈ ГОРИ и МАКЕДОНИЈИ
ЗНАЧАЈНИЈИ И БОЉЕ ОЧУВАНИ ГРАДОВИ.
ГРАДОВИ ПОТПУНО У РУШЕВИНАМА.
ВАЖНИЈЕ ГРАНИЦЕ СРПСКИХ ДРЖАВА У СРЕДЊЕМ ВЕКУ (ПРИБЛИЖНО ПОВУЧЕНЕ):
1191—1196 г. (ЗА НЕМАЊЕ И ПРВОВЕНЧ.)
1243—1276 г. (ЗА УРОША I).
1282—1316 г. (ЗА ДРАГУТИНА).
1282—1321 г. (ЗА МИЛУТИНА).
1321—1331 г. (ЗА ДЕЧАНСКОГ).
1331—1366 г. (ЗА ДУШАНА И УРОША).
1371—1389 г. (ЗА ЛАЗАРА И ВУКА БРАНКОВИЋА — У ПРИМОРЈУ БАЛШИЋИ).
1384—1427 г. (ЗА ДЕСП. СТЕФАНА).
1455 г. (ЗА ДЕСП. ЂУРЂА).
РАЗМЕРНИК
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 К.М.
А. ДЕРОКО - 1950
ЈАДРАНСКО МОРЕ
ОСИЈЕК
ВИНКОВЦИ
ВУКОВАР
БРОД
ШАМАЦ
НОВИ САД
ЗРЕЊАНИН
ВРШАЦ
МИТРОВИЦА
БЕОГРАД
ПАНЧЕВО
ОБРЕНОВАЦ
ШАБАЦ
ТУЗЛА
ЗВОРНИК
ЗЕНИЦА
ЛАЗАРЕВАЦ
ВАЉЕВО
СМЕДЕРЕВО
ПОЖАРЕВАЦ
ОРШАВА
Т. СЕВЕРИН
КЛАДОВО
НЕГОТИН
ВИДИН
ЗАЈЕЧАР
ПАРАЋИН
ЧАЧАК
КРАГУЈЕВАЦ
ТИТОВО УЖИЦЕ
ВИШЕГРАД
САРАЈЕВО
МОСТАР
ПРИЈЕПОЉЕ
ПЉЕВЉА
СЈЕНИЦА
РАШКА
НОВИ ПАЗАР
ПРОКУПЉЕ
КУРШУМЛИЈА
ЛЕСКОВАЦ
НИШ
ПИРОТ
ВРАЊЕ
ПРИШТИНА
ПЕЋ
ПРИЗРЕН
СКОПЉЕ
ТЕТОВО
ГОСТИВАР
ТИТОВ ВЕЛЕС
ШТИП
КУМАНОВО
ЂУСТЕНДИЛ
СТРУМИЦА
ДЕБАР
ОХРИД
ТИРАНА
ЕЛБАСАН
ПОДГРАДЕЦ
КОРЧА
ЛЕРИН
ВОДЕН
СОЛУН
ПРИЛЕП
БИТОЉ
ВАЛАНДОВО
ДОЈРАН
ЕЗЕРО
ПРЕСПАНСКО ЕЗЕРО
ОХРИДСКО ЕЗЕРО
Граница државе 1345—1371 год. за време Душана и Уроша) обухватала су: на југу Албанију, Епир и Тесалију (осим Солуна), а на југоистоку све до Камаје.